

Yhteisöllistä taidetta pohjoiseen festivaaliympäristöön

Minna Kovero | Yhteisötaiteilija

Monitasoisesta yhteistyöstä ja vaikuttumisesta syntyy taidetta, jolla on mahdollisuus luoda yhteisölliseen ja henkiseen toimintaan aktivoivia tiloja. Solekko-festivaalien pihapiiriin, Kittilän Loihtuaan, syntyi yhteisöllinen teos, Emot-tooteemi, joka elävöitettiin rituaaliseen käyttöön festivaaliohjelman kuuluvassa osallistavassa Esiäidit-performanssissa.

Monitasoisesta yhteistyöstä ja vaikuttamisesta syntyy taidetta, jolla on mahdollisuus luoda yhteisölliseen ja henkiseen toimintaan aktivoivia tiloja. Solekko-festivaalien pihapiiriin, Kittilän Loihtuaan, syntyi yhteisöllinen teos, *Emot*-toteemi, joka elävöitettiin rituaaliseen käyttöön festivaaliohjelmaan kuuluvassa osallistavassa *Esiäidit*-performanssissa.

Toimin Arcta Fast -koulutusmallihankkeessa mentoritaiteilijana. Solekko juhlien yhteyteen toteutettu teos, *Emot*-toteemi, luotiin yhteistyössä kuuden Lapin yliopiston opiskelijan ja *Esiäidit*-työpajaan osallistuneiden festivaalivieraiden kanssa. Opiskelijoiden kanssa loimme ennen festivaaleja enkaustiikka-tekniikalla suurille tuohille myyttisen metsän, Maaäidin visuaalisia ilmentymiä, joista rakensimme *Emot*-toteemin. Festivaalin aikana vieraiden kanssa luotiin *Emot*-toteemille sekä lisää visuaalisia puolia että syvempiä merkityksiä. *Esiäidit*-performanssissa syvennyttiin monitaiteellisten keinojen avulla kokemuksiin emoudesta ja sukupolvien jatkumosta sekä luotiin *Emot*-toteemin ympäristö rituaalilaksi festivaalikävijöitä osallistaen. *Emot*-toteemin ympärillä liikuttiin musiikin mukana yhdessä eläytyen viulisti Annina Poikelan äänimaailmaan ja tanssija Pia Lindforsin liikkeisiin.

Emot-toteemiin liitettäviä pieniä tuohimaalauksia.
Kuva: Mirela Lesneanu, 2022.

Performanssin jälkeen osallistujat maalasivat kokemuksensa ja feminiinisyydestä kumpuavat kuvionsa tuohenpaloille. Syntyi voimauttavia naishahmoja ja muita muotuja, jotka aseteltiin osaksi *Emot*-toteemia. Jumalattaret ja voimasymbolit asuttivat näin toteemin mehiläisvahaväreissä hehkuvan myyttisen metsän, joka performanssissa oli juurrutettu Loihtuan maille maalaamalla yhdessä toteemin alimpaan tuohipaneeliin juuria. Moniaistinen *Esiäidit*-performanssi ja maalaushetki olivat osana Solekko juhlien ohjelmaa, mutta sen jättämät jäljet, *Emot*-toteemi ja sen käyttöön vihkimisen muistot, ulottuvat myös Loihtuan festivaalien jälkeiseen elämään.

Loihtuan ympäristöön sopii täydellisesti yhteisöllinen taide, jolla on henkinen ulottuvuus. Taiteen ketteryys syntyi paikan ilmapiiriin eläytymällä sekä siitä kumpuavien perinteeseen sitoutuvien aiheiden soveltamisella taiteelliseen työskentelyyn. Esimerkiksi luomamme paalumaisen teoksen keskittynyt rakenne viittaa myyttisiin teemoihin maailman keskuksesta ja Itsestä, joka tarkoittaa jungilaisuudessa ihmisen henkilökohtaiseen elämänpolkuun ohjaavaa alitajuista keskustaa, jonka kanssa kommunikoidaan intuition kautta. Tämä yhdistyy mielestäni myös Loihtuan toiminnassa käytettävään käsitteeseen ytimellisyys, joka tarkoittaa heille pysähtymistä itsensä äärelle ja hyvinvoinnin rakentamista ytimestä käsin, syvältä itsestä lähtien, esimerkiksi rituaalien ja noituuden metodien avulla. *Emot*-toteemin rakenne itsessään on

“Moniaistinen Esiäidit-performanssi ja maalaushetki olivat osana Solekko juhlien ohjelmaa, mutta sen jättämät jäljet, Emot-toteemi ja sen käyttöön vihkimisen muistot, ulottuvat myös Loihtuan festivaalien jälkeiseen elämään.”

Esiäidit-performanssi käynnissä. Kuva: Inka Holck, 2022.

"Pohjoisen taiteilijat liikkuvat ketterästi taideperustaisen toiminnan, tapahtumatuotannon, luontosuhteen ja perinteen elävöittämisen sekä henkisyyttä ilmentävän taiteen piirissä"

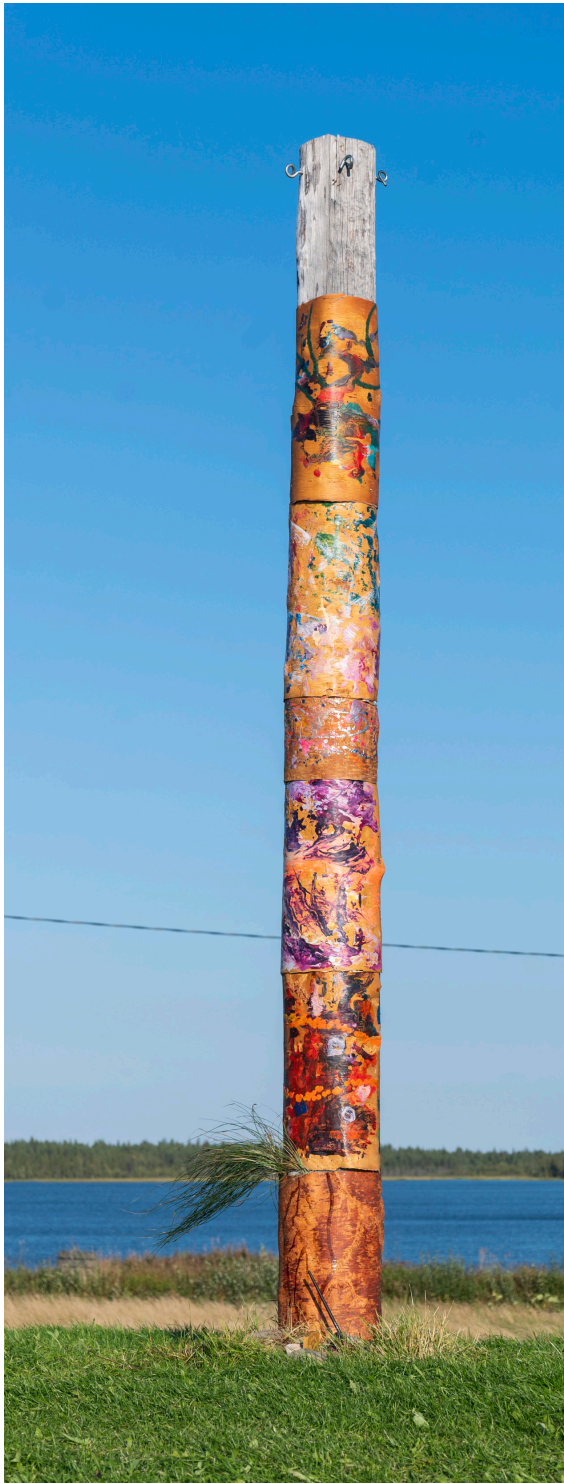
Tervajuurien maalaamista toteemin alapaneeliin performanssin rauhisemmassa vaiheessa.
Kuva: Inka Holck, 2022.

”Taiteen ketteryys syntyi paikan ilmapiiriin eläytymällä sekä siitä kumpuavien perinteeseen sitoutuvien aiheiden soveltamisella taiteelliseen työskentelyyn.”

transkulttuurinen ilmentymä, joten se aktivoi vaistomaista toimintaa sen ympärillä. Ihmisille on luontaista luoda kierrettäviä ja keskittyneisyyteen liittyviä teoksia. Tällaisiin paikkoihin myös liittyy eläytyvää ja henkistä toimintaa, ja tila onkin tyypillinen rituaalisen toteuttamiselle. Ideamme kohtasivat, ja toteutimme Loihtuan toiveen saada tyhjä paalu taiteen keinoin toteemin kaltaiseksi.

Teos sijaitsee Loihtuan pihapiirissä pienellä kohoumalla, jossa on myös aikaisemmassa työpajassa luotu teos. Kyseessä on Helena Karhun kurssin yhteisteos, kivirakennelma, jollaisia on sanottu rakennetun eri puolille maailmaa. Otin yhteyttä Helena Karhuun tutkiessani tulevan teoksemme paikkaa, ja hän kertoi sen olevan *Maaäidin akupunktiopiste*, jonka ajatuksena on hoitaa maapallon energiavirtoja taiteellisin ja yhteisöllisin keinoin. Olin innoissani tästä synkroniteetista, sillä olimmehan myös me luomassa feminiinisyydestä ammentavaa teosta tälle samalle pikkukukkulalle. Kysyin myös Helena Karhulta mietteitä siihen, kuinka voimme ottaa huomioon heidän rakentamansa kiviteoksen. Tämän keskustelun perusteella herättelimme heidän teoksensa unesta, jossa se oli ollut pitkän ruohon alle vaipuneena. Koristelimme sen festivaalivarten kukilla. Voisi ajatella, että ketterää taidetta on sellainen, joka sitoutuu paikkaan ja siellä jo oleviin teoksiin, ja herättelee kokonaisuuden eloisuuteen.

Emot-toteemin luomisprosessi aloitettiin opiskelijoiden kanssa jo Rovaniemellä tutustumalla materiaaleihin ja tulevan teoksen rakenteeseen. Kokoonnuimme Kirkkolammelle Kumman puutarhan yhteisötai-deteokselle, jonka loimme työparini Niina Oinaan ja teoksen tekoon osallistuvien rovaniemeläisten kanssa vuonna 2021. Tutkimalla vastaavalla tekniikalla tehtyä teosta lisäsimme ymmärrystä sen vaikuttavuusmahdollisuuksista. Tämän lisäksi keskustelimme

Emot-toteemi ennen performanssin alkua. Kuva: Inka Holck, 2022.

”Voisi ajatella, että ketterää taidetta on sellainen, joka sitoutuu paikkaan ja siellä jo oleviin teoksiin, ja herättelee kokonaisuuden eloisuuteen.”

tulevan teoksen temasta ja omista lähtökohdistamme tällaiseen työskentelyyn. Parin päivän päästä pääsimme kaikki Loihtuaan eläytymään sen ilmapiiriin ja luomaan paalulle taiteen täyttämää asua.

Koin, että Loihtuassa me välitimme paikan henkeä myös teokseen, koska koko pihapiiri ympäröivine luontoineen ja perinnetietoutta pursuavine rakennuksineen oli niin kokonaisvaltainen kokemus. Myös teoksen materiaalit tukivat tätä kokemuksellisuutta, koska ne virittivät meidät luontoyhteyteen ja perinteisten materiaalien aistimaailmaan. Solekko juhlien työpajassa myös festariväki pääsi kosketuksiin luonnonmateriaalien kanssa. *Esiäidit*-työpajassa performanssiin osallistujat maalasivat, piirissä tapahtuvien liikkeiden päätyessä keskelle, tervalla juuria *Emot*-toteemin alimpaan tuohipaneeliin. Performanssin jälkeisessä työpajaosuudessa osallistujat maalasivat kimaltelevilla luonnonkosmetiikkalaatuisilla mica-väreillä feminiinisiä voimahahmoja soikeille tuohenpaloille, jotka aseteltiin lopuksi lähelle tervajuuria ja tuoksuva maarianheinäkimpua.

Taideperustaisen prosessin materiaalit ja tekniikat tukivat pohjoisen luonnon sanoman sisäistämistä. Ikään kuin materiaalien yhteensovittaminen olisi kertonut tekijöilleen ”täällä pärjää työskentelemällä luonnon kanssa”. Tämä tarkoittaa vuorovaikutteista suhdetta luontoon, ja se tulee vastaan tällaisessa työpajassa erityisesti tekijöille, joilla on jo prosessin alussa vanha valmis mielikuva

haluamastaan visuaalisesta ilmeestä. Prosessissa olleita kannustettiin sanoin ”work with nature”, jotta he uskaltautuivat heittäytymään dialogiin materiaalien kanssa. Käytännössä tämä näkyi siinä, että opeteltiin kunnioittamaan tuohen ja mehiläisvahaväriin luonnetta sekä luotiin visuaalista sisältöä niiden kanssa työskennellen ja niiden luonteelle antautuen. Tällainen luonnonmateriaaleihin sisäänkirjoitettu ohje on hyvä tapa sisäistää, että luonto antaa meille vihjeitä sen kanssa toimimiseen. Pohjoisen luonnossa pärjää ollessaan sopusoinnussa sen kanssa, kuunnellen sen hellävaraisia viestejä ja toimimalla niiden perusteella. Tähän heittäytyminen tuotti vapautumista luovassa prosessissa, sillä alettiin luottaa vaistoihin ja hellitettiin totutuista toimintatavoista. Taiteellisen toiminnan paineet vähenivät ja tekijöiden välinen leikkisyys ja yhteinen heittäytyminen voimistuivat. Näin pääsimme lähemmäksi paikan henkeä, ja loimme mahdollisesti paremmin paikkaan sopivaa taidetta.

Yhteistyön muodot olivat hienovaraisia, ja niissä tuntui olevan keskinäistä luottamusta. Suurimpina rajoitteina olivat tekniset haasteet ja aika, ei niinkään ihmisten väliset vaatimukset tai näkemuserot. Loihtua antoi taiteellisen vapauden ja innoitusta, ja toisaalta meidän taiteemme sisällöllinen puoli osui sen luonteeseen todella hyvin. Tällaisella yhteistyöllä on paljon mahdollisuuksia kehittyä kiinnostaviin suuntiin, kun taiteilijoiden ja tapahtumien järjestäjien kiinnostuksen kohteet osuvat niin saumattomasti yhteen. Samalla esimerkiksi mentoritavat saavat kokonaisvaltaisen näkemyksen paikan hengestä sekä yhteisesti luotavan teoksen asemoitumisesta tällaiseen tapahtumaan.

Loihtuassa työskenneltäessä tärkeässä osassa olivat pohjoinen paikallisuus, perinteiden ja henkisyiden kunnioitus, luontosuhde ja kulttuurin monet muodot. Näiden asioiden parissa monet pohjoisen taiteilijat

työskentelevät luonnostaankin intensiivisesti, joten heillä on paljon osaamista Loihtuan kaltaisten paikkojen elävöittämiseen. Pohjoisen taiteilijat liikkuvat ketterästi taideperustaisen toiminnan, tapahtumatuotannon, luontosuhteen ja perinteen elävöittämisen sekä henkisyyttä ilmentävän taiteen piirissä. Mentoritaiteilijan ja opiskelijoiden tiimit voivat tulevaisuudessa yhteiskehittää erilaisia yhteisötaiteen muotoja ilmentääkseen tällaisten paikkojen henkeä. Suuntana voivat olla sellaiset festivaalit, joissa palkataan taiteilijoita vastaamaan tapahtuman rituaalitoimien suunnittelusta ja toteutuksesta sekä niiden taideperustaisesta toiminnasta. †

Minna Kovero on Rovaniemelle juurtunut karjalais-sydäminen muotoilija-taiteilija (TaM). Hän luo koruja OOOZAdesign-merkin alla, ja on kiinnostunut suomalais-ugrilaisen kansanperinteen voimauttavuudesta ja koristautumisen syvemmistä merkityksistä. Minna kuuluu Lapin yhteisöllisen taiteen yhdistyksen sekä Maisemapiiri-kollektiiviin ja vetää yhteisötaidepajoja, joissa painopiste on meditatiivisessa tekemisessä ja luonnon viisauksissa. www.minnakovero.com